

TELEFON ALI DRUŽINA? KAJ IZBRATI ?

Psihologija ali pedagogika

Raziskovalna naloga

OŠ borcev za severno mejo Maribor

Avtorici: Eva Karničnik in Nija Kmetec

Mentorica: Tjaša Lajmsner Paklec

Maribor, 2025

KAZALO

1 POVZETEK	5
2 SUMMARY	6
3 UVOD	7
4 TEORETIČNI DEL	8
4.1 SPLOŠNO O TELEFONIH	8
4.2 NEGATIVNI VPLIVI TELEFONA	9
4.3 VPLIV TELEFONA NA UČENJE	10
4.4 TELEFONI IN MEDSEBOJNI ODNOSI	11
4.4.1 Telefoni in družina	11
4.4.2 Kdaj otroku kupiti telefon?	13
5 OPREDELITEV PROBLEMA	13
5.1 Cilji	14
5.2 Hipoteze	14
6 METODA	14
6.1 Udeleženci	14
6.2 Pripomočki	15
6.3 Opis postopka in pridobitve informacij	15
7 REZULTATI	16
7.1 Učenci	16
7.2 Starši	21
7.3 Intervju z učenci prvih 3 razredov	25
8 INTERPRETACIJA REZULTATOV	27
9 DRUŽBENA ODGOVORNOST	30
10 ZAKLJUČEK	31

11 LITERATURA.....	32
12 PRILOGE.....	34

ZAHVALA

Zahvaljujeva se svoji mentorici, ki nama je svetovala in najine ideje ter zamisli spreminjala v prvovrstne ter naju spodbujala in usmerjala skozi izvedbo celotne raziskovalne naloge. Zahvala velja tudi vsem sodelujočim učencem in staršem pri reševanju vprašalnika.

1 POVZETEK

Telefon ali družina? To je zdaj vprašanje. Nekateri bi izbrali elektronsko napravo drugi najbližje. Telefoni nas peljejo v virtualnost kjer ni težav, šole in še marsičesa drugega kar je za nekoga ovira. Vendar kaj bi bilo, če se telefoni ne bi izumili? Če ne bi bilo televizij, računalnikov, elektronskih iger... Bili bi v temi. S to raziskovalno nalogo sva želeli izvedeti, kdo bi raje izbral sedenje za telefonom kot pa druženje s prijatelji in družino ter koliko otrokom ni težko pomagati staršem pri vsakdanjih opravilih. Koliko otrok skrbi, ali bodo uspešno opravili razred, koliko jih izgubi prijatelje zaradi telefonov. To sva ugotovili z anketiranjem učencev od 4. do 8. razreda naše šole, pogovornimi uricami z otroki od 1. do 3. razreda ter anketiranjem staršev. Po izvedbi in pregledu anket sva rezultate primerjali med razredno stopnjo (4. in 5. razred) ter predmetno stopnjo (6., 7. in 8. razred). Rezultati so pokazali, da so na predmetni stopnji učenci bolj zasvojeni s telefoni, pri hišnih opravilih pa večinoma pomagajo vsi otroci razredne stopnje.

Ključne besede: telefon, družina, opravila, medsebojni odnosi, izbira.

2 SUMMARY

Phone or family? That's the question now. Some would choose the electronic devices others their closest. Phones take us into virtuality where there are no problems, school and many other things that are an obstacle for someone. But what if were not invented? If there were no televisions, electronic games... We would be in the dark. With this research project, we wanted to find out who would rather sit on the phone than spend with friends and family and how much it is not difficult for children to help their parents with everyday tasks. How many children worry whether they will pass the class, how many loses friends because of their phone. We found this out by surveying students from 4th grade to 8th of our school, conversation hours with 1st through 3rd grade and by surveying the parents. After conducting and reviewing the surveys, we compared the results between grade level (4th and 5th grade) and subject level (6th, 7th and 8th grade). The results showed that at the subject level, students are more addicted to phones, and the housework is mostly made by grade level kids.

Keywords: mobile phone, family, chores, mutual relations, choice.

3 UVOD

V današnjem času imajo telefoni in druga elektronika velik vpliv na naša življenja. Z njimi raziskujemo, se učimo kuhati, plesti, razvijamo splošno znanje... Vendar imajo mobilni telefoni tudi slab vpliv na nas, naredijo nas zasvojene, odvisne, veliko ljudi več ne razlikuje med realnostjo in virtualnostjo. Telefoni vplivajo tudi na naše vedenje zaradi podatkov, ki jih vsakodnevno vidimo na telefonu, se možgani navadijo na takšno vedenje in se začnemo tudi sami tako obnašati. Prvotno so bili telefoni zasnovani za olajšavo življenja, vendar danes v veliko primerih ni tako. Telefon je telekomunikacijska naprava za sprejem in oddajo zvoka na veliko razdaljo. Danes se zelo hitro širi mobilna telefonija, ki omogoča uporabo telefona kjerkoli na Zemlji.

4 TEORETIČNI DEL

4.1 SPLOŠNO O TELEFONIH

Ena izmed najbolj razširjenih tehnoloških naprav so predvsem telefoni. Napredek je zelo visok, saj omogočajo vse – od pisanja, klicanja, gledanja videov, brskanja po spletnih straneh, navigacije in poslušanja glasbe. Z posedovanjem te naprave imamo možnost dostopa in upravljanj do česar koli (Nataša Gostiša, 2021).

Prvotni namen mobilnega telefona je bila možnost telefoniranja tudi med gibanjem. Z razvojem je bil telefon vedno bolj napreden, imel je možnost pisanja sporočil, poslušanja glasbe, do igranja iger in dostopa do spleta. Z občasnim pojavom zaslonov na dotik so postali mobilni telefoni zmogljivejši in s tem vedno bolj podobni računalnikom. Tako se je uveljavilo ime »pametni telefon«. Vse pogosteje nadomeščajo številne naprave in pripomočke ter postajajo naš spremljevalec vsepovsod. Veliko ljudi si zaradi tega ne more predstavljati dneva brez telefona (Park in drugi, 2013).

Kaj sploh pomeni beseda telefon in besedna zveza mobilni/pametni telefon?

TELEFON je sredstvo za prenašanje govora z električnim tokom ali elektromagnetnimi valovi na daljavo (Fran, 2024).

MOBILNI TELEFON (tudi mobilnik ali mobi) je manjši brezžični prenosni telefon, s katerim v mobilnem omrežju vzpostavimo telefonsko zvezo s katerim koli telefonskim naročnikom (Fran, 2016).

PAMETNI TELEFON je elektronska naprava, ki združuje funkcije prenosnega računalnika in mobilnega telefona (Fran, 2016).

Mobilni telefon je tehnološko sredstvo, katerega je največ na svetu. V Sloveniji ga je skoraj 80% toliko kolikor je prebivalcev. Ljudje ga nosijo vsepovsod s seboj, kar kaže na zanesljivost in odvisnost ljudi od tehnologije. V največ primerih je bil mobilnik kupljen zaradi »posnemanja

drugih« z izgovorom "ker ga imajo vsi". V večini primerov se ljudje počutijo varneje in manj izpostavljeno, če so "kot drugi", zaradi tega se je tudi zelo povečal nakup vedno novejših telefonov, saj si ljudje ne želijo biti preveč drugačni od drugih. Najbolj se to vidi pri otrocih, saj je glavna tema pogovora vedno telefon ali igre na telefonu, s tem pa so otroci, ki ga nimajo, so izključeni iz družbe, ker nimajo dosti skupnega z ostalimi in niso seznanjeni glede novejših informacij. Zaradi teh razlogov se že pri veliko otrocih telefon kupi prehitro. Pogosto je uporabljen izgovor »vsi ga imajo jaz pa ne.« (Kranjc, 2004).

4.2 NEGATIVNI VPLIV TELEFONA

Sodobna tehnologija nam ponuja širok izbor možnosti komuniciranja z družino in prijatelji, ter je zato pomembno sredstvo ohranjanja medsebojnih odnosov. S to domnevo lahko govorimo o tem, da ima sodobna tehnologija vedno več vpliva nad medsebojnimi odnosi (Weatherall in Ramsay, 2006). Carvalho in drugi (2015) so pregledali raziskave med letoma 1998 in 2013 na temo IKT (informacijsko komunikacijske tehnologije) in družinskega delovanja. Pri pregledu so ugotovili, da je IKT naredil spremembe v družinskem delovanju.

Bovil in Livingstone (2001) sta ugotavljala, da otroci dvajsetega stoletja vedno več časa preživijo v svojih spalnicah, domnevno na elektronskih napravah. Pojavila se je »sobna kultura«, ki pomeni, da otroci veliko časa preživijo v svojih sobah na množičnih medijih, namesto, da bi preživljali čas s svojimi vrstniki in družino. Posledica tega je »privatizacija otrok«, kar pomeni, da so otroci vedno manj socialno izkušeni in dejavni. To močno vpliva na družinsko dinamiko, ter interakcijo z drugimi ljudmi.

Carvalho in drugi (2015) so preučevali tudi družinsko skladnost in čustveno povezanost ter pri tem odkrili nasprotujoče si rezultate raziskav. Nekatere študije so poročale o tem, da IKT združuje člane družine in so s tem tudi bolj povezani ter s tem krepijo družinske vezi. Tadpatrikar in drugi (2021) so proučevali razmerje med rabo tehnologije in njenim vplivom na povezanost z družino, na podlagi raziskav iz let 1990 in 2020. Rezultati so pokazali, da je raba elektronskih naprav v družinah zelo visoka, ter da največ medsebojne komunikacije poteka preko tehnologije. V raziskavah so ugotovili, da se več kot 75% strinja s tem, da ima večina

družinskih članov svojo elektronsko napravo, ter da imajo vsaj eno skupno napravo. Tadpatrikar in drugi (2021) na podlagi proučenih raziskav ugotavljajo, da lahko raziskave razumemo v smislu, da se s pomočjo tehnologije družina lažje povezuje. Ampak se je zaradi uvedbe elektronskih naprav v družinsko življenje hkrati povečala razdalja med družinskimi člani in se tudi zaradi tega med sabo manj povezujejo.

4.3 VPLIV TELEFONA NA UČENJE

Kako telefon vpliva na učenje? To je zelo pomembna tema, ki jo je treba resno obravnavati. Uporaba pametnih telefonov ima lahko negativne učinke na možgane in učenje.

- V učilnicah:

Poročilo UNESCO je za leto 2023 pokazalo, da prisotnost mobilnih naprav v učilnici precej odvrne pozornost učencev in negativno vpliva na njihovo uspešnost. Pretirana uporaba mobilnih telefonov v učilnicah je povezana s slabšo učno uspešnostjo. (Torres, 2024)

- Splošno:

Mobilne naprave lahko zelo negativno vplivajo na kognicijo, kar pa vključuje pozornost, spomin, učenje in sklepanje. Pretirana uporaba pametnega telefona lahko vodi celo v mentalno lenobo. Zaradi tega je pomembno, da se zavedamo vpliva uporabe pametnih telefonov na naše možgane. Če tehnologijo pri otroku uvajamo ob primerni starosti in tudi v zmernih količinah, bo ta na splošno spodbujala tudi razvoj miselnih procesov, vendar pa zaradi tega otroci začnejo drugače komunicirati, brati in pisati. Raziskovalci opozarjajo, da imajo zasloni na možgane približno enak vpliv kot trda droga. Uporaba mobilnih telefonov vpliva izjemno negativno na duševno zdravje, kognitivne sposobnosti, samopodobo mladih ter povzroča depresijo in anksioznost (Torres, 2024).

4.4 TELEFONI IN MEDSEBOJNI ODNOSI

4.4.1 Telefoni in družina

Nove tehnologije in še posebej mobilne naprave, omogočajo komuniciranje in ohranjanje stikov v družinah, tudi kadar so njeni družinski člani fizično ločeni. Mandianou in Miller (2011) sta raziskovala tovrstno komuniciranje na primeru filipinskih družin, kjer so matere zaposlene v Veliki Britaniji, medtem ko otroci obiskujejo šolo na Filipinih. Ugotovila sta, da mobilni telefoni v kombinaciji z razvojem videoklicev preko interneta (brez dragih impulzov telefonskih pogovorov) staršem v tovrstnih situacijah ponujajo prej neobstoječe možnosti rekonstrukcije svoje starševske vloge – materam omogoča nadzor nad šolskim delom, vpletenost v družinske odločitve, nadzor nad otrokovo lokacijo in tudi izražanje naklonjenosti in ljubezni.

To pa ne velja zgolj za družine, ki so dolgotrajno ločene – kot piše Ling (2000), mobilni telefoni zabrišejo meje interakcije ter služijo vzpostavljanju in ohranjanju odnosov tudi tam, kjer je bila včasih nujna osebna komunikacija iz oči v oči. Ugotavlja tudi, da medtem ko se je sicer res zmanjšalo število spontanij interakcij (družinskega ali pa sosedskega druženja), mobilni telefoni omogočajo boljšo koordinacijo osebnih srečanj v živo, prav tako pa tudi redne komunikacije, kadar obisk v živo ni mogoč – omenja telefonske klice bolnim sorodnikom, kadar jih ne moremo obiskati, vsekakor pa lahko vključimo tudi telefonske klice, ko so straži v službi ali drugače zaposleni. Sem spadata tudi starševska skrb in nadzor na daljavo, kot na primer, ko starš pokliče otroka, da preveri, kje je in če je vse v redu, kar Vestby (v Christensen, 2009) imenuje »pozitivni nadzor«. Ling in Haddon (2008) pa v zvezi s tem omenjata tudi ločene družine, kjer mobilni telefon služi kot sredstvo čustvene vpletenosti starša, ki ne živi z otrokom. Pri družinah, ki so sodelovale pri raziskavi, so to starševsko skrb z izražanjem na daljavo poudarjale predvsem družine, ki se opisujejo kot družina konsenza ali pluralistična družina.

Ling (2000) izpostavi tudi element varnosti, ki ga starši navajajo kot izjemno pomemben razlog, da dovolijo telefon otrokom, saj lahko otroke pokličejo in se prepričajo, o tem kje so in kaj trenutno počnejo. Presenetljivo pa je, da je raziskava na Nizozemskem pokazala, da je komunikacija znotraj družine konstantno padala med letoma 1970 in 2000, kar avtorji raziskave razlagajo z razdrobljenostjo tehnologije po različnih prostorih doma.

Schatorje in Benpoulos (2012) ugotavljata, da se je odprtost komunikacije med starši in otroki povečala, kljub temu pa so percepcija družinske kohezije, intimnost v družini in zadovoljstvo z družinskim življenjem manjši. Pri tem poudarjata, da to ni odvisno od tehnologije same, temveč načina uporabljanja. To prikažeta s pomočjo raziskave uporabe tehnologij in zadovoljstva z družinskim življenjem, kot rezultat tega pa oblikujeta model uporabe tehnologije na način, ki družino poveže:

1. Povečana količina komunikacije. Kot sta ugotovila Noller in Baggi (1985) ima povečana količina komunikacije znotraj družine pozitiven učinek na kvaliteto komuniciranja in povezanost z družinskimi člani.
2. Poudarek na virtualni prisotnosti. Kadar mobilne naprave služijo temu, da družino opominjajo na družinske člane, ki niso prisotni, je družina bolj povezana (Schatorje in Benpoulos, 2012).
3. Ekspresivno komuniciranje. Avtorja ugotovita, da družine pogosto frustrirajo neosebni in nečustveni načini komuniciranja preko novih tehnologij (kot so na primer SMS-sporočila, opomniki, vsečki), njihovo zadovoljstvo pa je mnogo večje, kadar jim je omogočeno izražanje čustev.
4. Dvosmerna komunikacija. Kot ugotavljajo Lenhart in drugi (2007) v sklopu raziskave Pew Internet, je dvosmerna komunikacija tista, ki poveže posameznike, zato zgolj komentiranje ali obveščanje ni dovolj.

Kadar torej uporaba novih tehnologij preseže suhoparne SMS-e in skupne koledarje v oblaku, vključi čustva in dvosmernost, družinam omogoča bolj pogosto komuniciranje v svetu, kjer so tako starši kot otroci vedno bolj zaposleni, imajo te tehnologije s telefonom na čelu potencial zblževanja družin, saj družinskim članom olajšujejo opravljanje družinskih funkcij (Zepan, 2017).

4.4.2 Kdaj otroku kupiti telefon?

Otroci svoje vedenjske navade prejemajo iz okolja, kjer odraščajo. V prvih letih je to predvsem družina, saj otroci velikokrat oponašajo starše in želijo biti kot oni. Poznavalci opozarjajo tudi na problematiko virtualnih varušek in igrac. Otrok, ki je motiviran samo ob uporabi telefona v mladosti bo imel v prihodnjih letih vedno večje težave s pozornostjo in ohranitvijo mirnosti (Twenge, 2017).

Z otrokom se je potrebno pogovoriti o tem kar mu bo dovoljeno in kar ne. Nekateri temu pravijo "digitalno državljanstvo", ki zajema to, da je podobno tako kot morajo državljani poznati svoje pravice in dolžnosti v odnosu do svoje države, morajo tudi uporabniki elektronskih naprav poznati in slediti pravicam in dolžnostim ter znati odgovorno ravnati z napravami (Gold, 2015).

V raziskavi Bhatt in drugi (2017) je bila povprečna starost otrok, ko so dobili telefon osem let. Izgovori staršev so bili lažja komunikacija in občutek varnosti pri prevozu v šolo in domov.

Otroška psihologinja Jodi Gold (2015) v svoji knjigi razlaga, da lahko otrok dobi prvi telefon pred osmim letom, če pozna in upošteva pravila uporabe ter če bo uporaba pod nadzorom staršev. V tem primeru lahko otroku telefon nudi občutek varnosti, če pa tega ni pa staršem svetuje naj čim dlje odlašajo z nakupom mobilnega telefona. Slovenski klinični psiholog Miha Kramli (2020) se s tem ne strinja, saj meni, da osemletni otrok ne sme imeti svojega telefona, pri tem pa poudarja, da otrok ne smemo čisto omejiti od elektronike, saj ta v nadzorovanem okolju ni nevarna. Pravi, da se večina staršev strinja z nakupom telefona za svojega otroka, da ne bi zaostajal za svojimi vrstniki.

5 OPREDELITEV PROBLEMA

V današnji sodobnosti je tehnologija zelo napredovala. Zaradi tega, ker smo vsepovsod okoli nas obkroženi s tehnologijo postajamo zasvojeni. Ni trenutka v katerem nebi bili pozorni na telefon, se pogovarjali preko njega, igrali igre ... Ljudje, sploh otroci v tem času, so zelo odvisni od telefonov in drugih tehnologij. Tehnologija nas povezuje hkrati pa razdvaja, nekdo vsak dan po ure in ure preživi na tej napravi, drugi bi bili radi čim manj odvisni od nje. Za raziskovalno

nalogo na to temo sva se odločili zaradi opazanj zasvojenosti z uporabo telefona in drugimi elektronskimi napravami. Zanimalo naju je, kakšen vpliv ima telefon na mladostnike in na odnose z družino ter koliko časa preživijo na telefonu. Predvideno novo spoznanje najine raziskovalne naloge se nanaša na preverjanje, ali učenci naše šole opravljajo domača opravila in preživljajo prosti čas z družino brez uporabe elektronskih naprav. Pomembno se nama zdi preučiti čas uporabe telefona učencev, saj bova s tem dobili jasnejšo sliko, ali učenci večino časa preživljajo na telefonih, ali jim ostane čas, ki ga preživijo z družino.

5.1 Cilji

- Ugotoviti, koliko časa učenci preživijo na telefonih.
- Seznaniti učence s preveliko uporabo telefonov v današnjem času.
- Pridobiti informacije o uporabi telefona in odnosih z družino s strani učencev in staršev.

5.2 Hipoteze

- Učenci naše šole preživijo veliko časa na telefonih.
- Učencem razredne stopnje ni mar za znamko telefona, učencem predmetne stopnje je znamka telefona pomembna.
- Učenci razredne stopnje so na telefonih manj časa kot učenci predmetne stopnje.
- Učenci razredne stopnje imajo manj hišnih opravil kot učenci predmetne stopnje.
- Vsi učenci predmetne stopnje imajo svoj telefon.
- Malo učencev razredne stopnje ima svoj telefon.
- Vsi učenci preživljajo prosti čas z družino.
- Učenci preživljajo prosti čas z družino brez uporabe elektronskih naprav.

6 METODA

6.1 Udeleženci

Pri reševanju anketnih vprašalnikov je sodelovalo 155 učencev, pri reševanju spletnih anketnih vprašalnikov pa 130 staršev. Pri intervjuju v prvi triadi je sodelovalo 118 učencev.

6.2 Pripomočki

Učenci so rešili anketni vprašalnik (v prilogi), ki sva ga sestavili sami glede na najine hipoteze in vprašanja, ki so naju pri pisanju raziskovalne naloge zanimala. Izvedli sva tudi intervju oziroma pogovorne urice s prvo triado na temo telefonov in tehnoloških naprav. Starši so rešili spletno anketo, ki sva jo oblikovali sami.

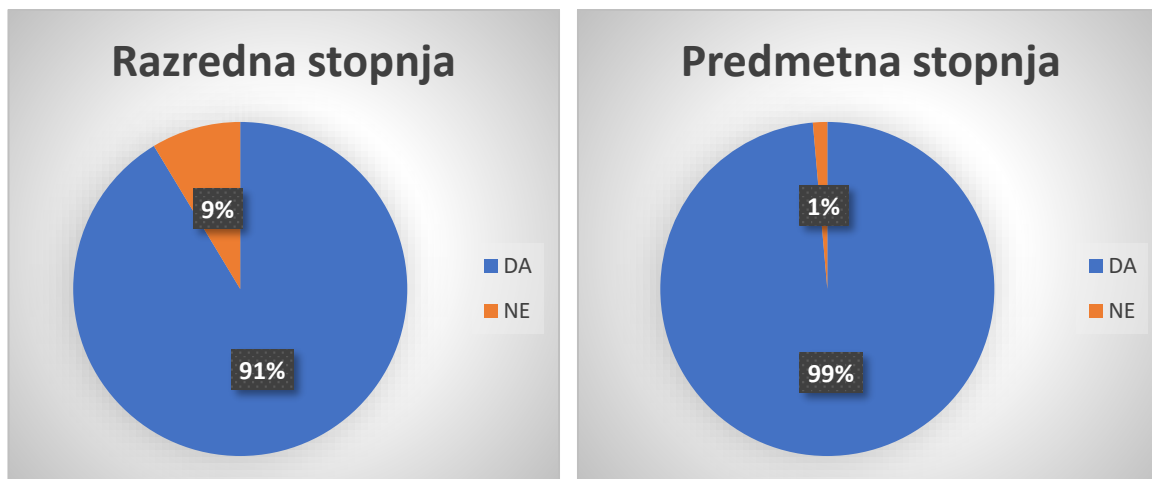
6.3 Opis postopka pridobitve rezultatov

Anketne vprašalnike za predmetno in razredno stopnjo sva konec novembra 2023 odnesli v vsak razred posebej od 4. do 8. razreda in predstavili anketo, najin namen ter počakali, da so učenci rešili anketni vprašalnik. Anketni vprašalnik sva poslali staršem s pomočjo najine mentorice v sredini decembra 2023. Intervjuje z učenci prve triade sva izvedli v septembru 2024 tako, da sva odšli v razrede prve triade in jim predstavili temo raziskovalne naloge ter jim zastavili vprašanja.

7 REZULTATI

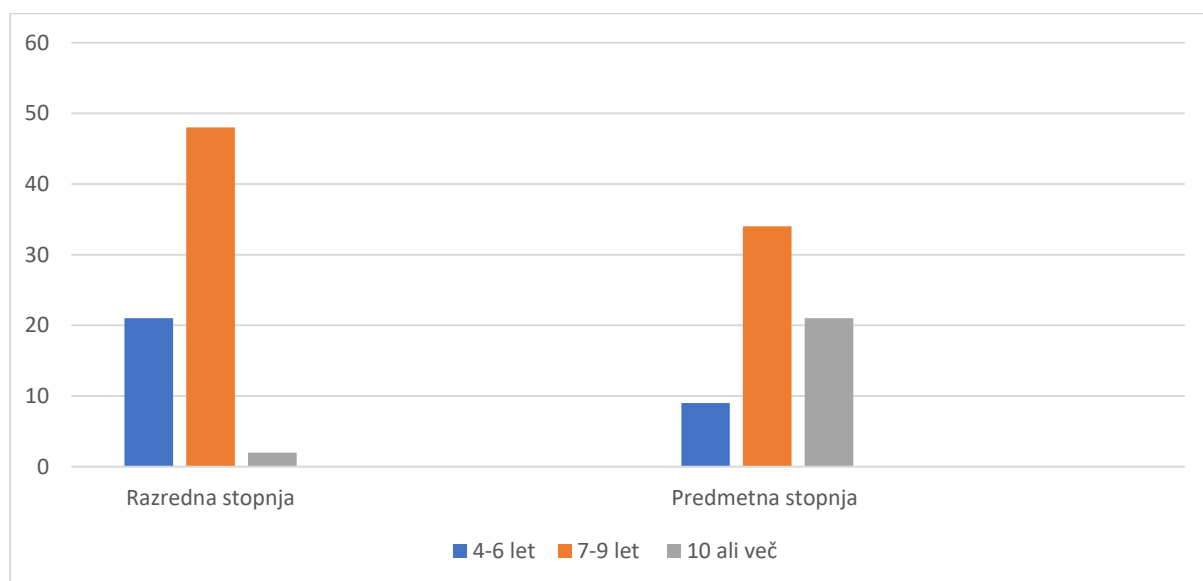
7.1 Rezultati anketnega vprašalnika učencev

Grafikon 1 : Imetje telefona

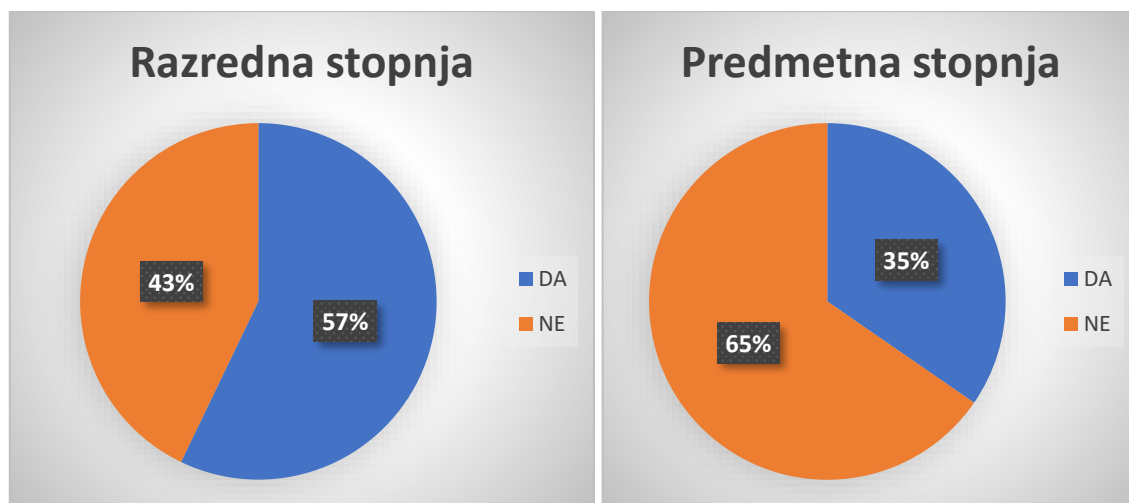
Iz grafikona 1 je vidna razlika v imetju telefona med razredno in predmetno stopnjo. Učenci predmetne stopnje imajo skoraj vsi telefone (99%), pri razredni stopnji pa jih še kar nekaj odstotkov (9%) otrok nima. Razlike ni prav velike, je pa razvidna.

Grafikon 2 : Leto dobitve telefona

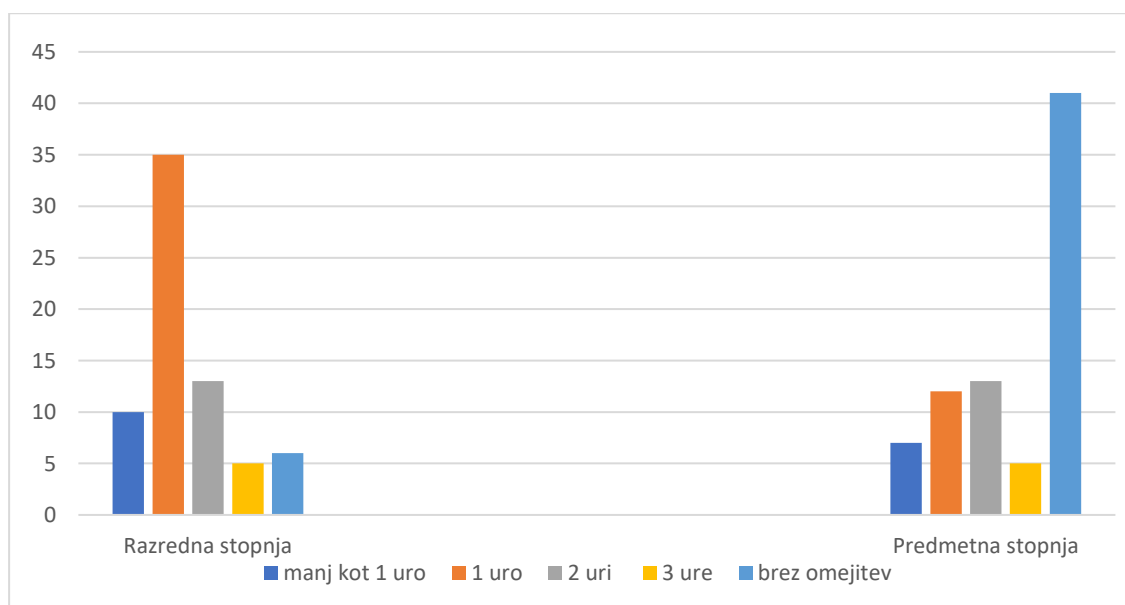
Iz grafikona 2 se vidi kdaj približno so otroci dobili svoj prvi mobilnik. Med obema stopnjama je razlika v tem, da so otroci razredne stopnje dobili telefon veliko prej kot pa otroci predmetne stopnje. Vidi se tudi, da je pri obeh stopnjah največ otrok dobilo telefon med 7 in 9 letom.

Grafikon 3 : Mišljenje o vplivu telefona

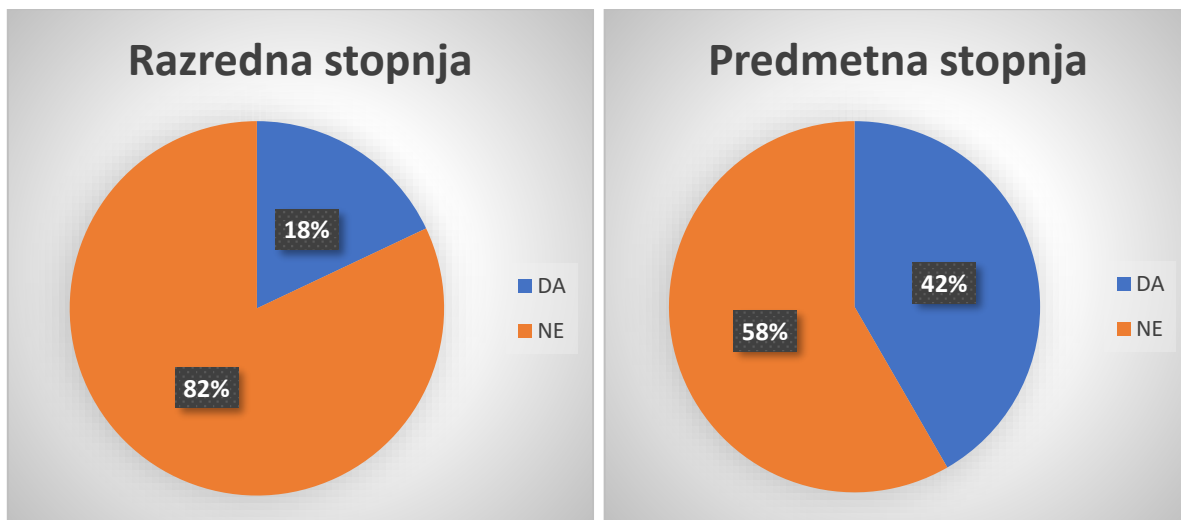
Iz grafikona 3 vidimo razliko med stopnjama v mišljenju otrok ali njihov telefon vpliva na njihovo vedenje. Na razredni stopnji prevladuje odgovor DA (57%), na predmetni pa so učenci mišljenja, da telefon ne vpliva na njihovo razpoloženje (65%).

Grafikon 4 : Čas uporabe telefona

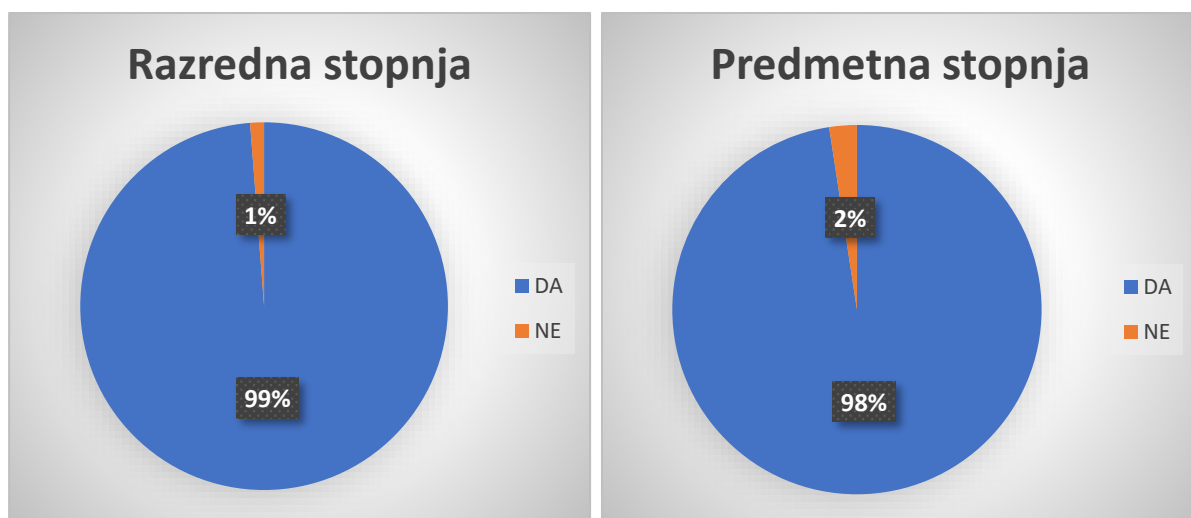
Iz grafikona 4 se vidi, da predmetna stopnja veliko več uporablja telefon (ima neomejen dostop) in ga ima na voljo cel čas, razredna stopnja pa ima največ uporabnikov z omejenim časom ene ure.

Grafikon 5: Znamka telefona

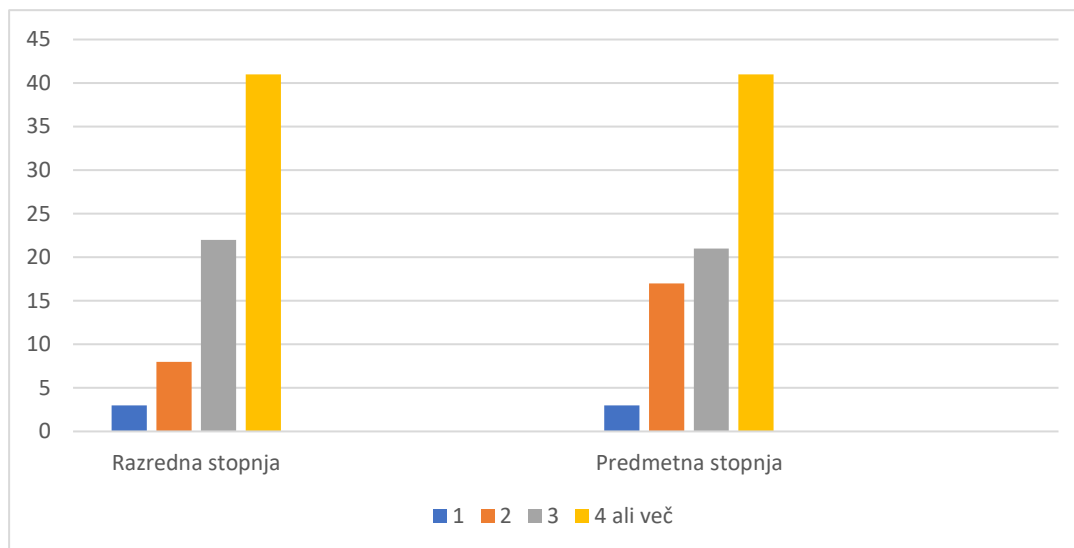
Iz grafikona 5 vidimo, da večini otrok iz obeh stopenj ni mar katero znamko telefona imajo. Na razredni stopnji je ta odstotek (82%) dosti višji kot na predmetni.

Grafikon 6: Pomoč pri opravih

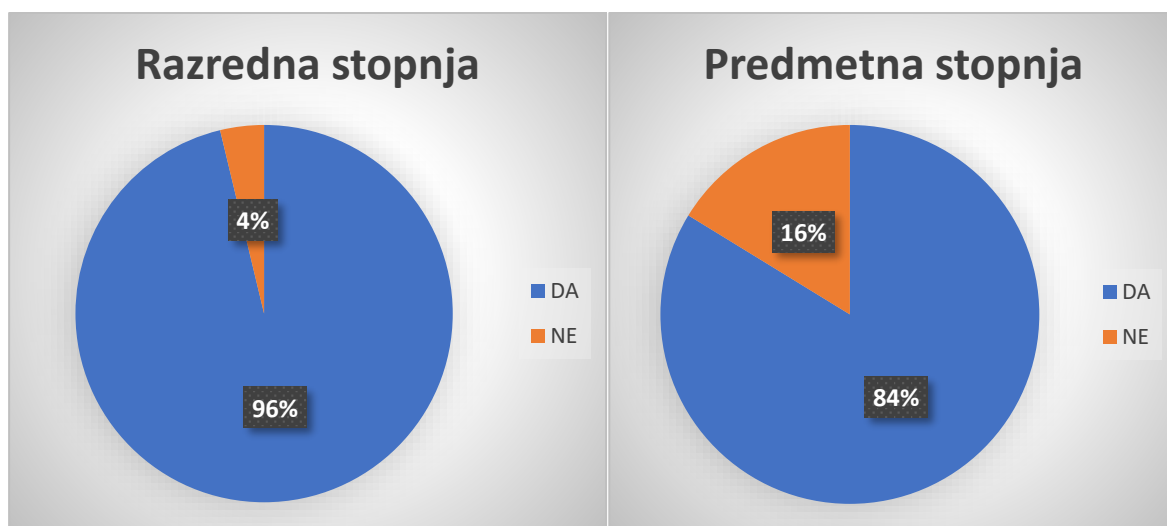
Iz grafikona 6 je vidno, da na obeh stopnjah skoraj vsi učenci pomagajo staršem pri domačih opravilih.

Grafikon 7: Število opravil

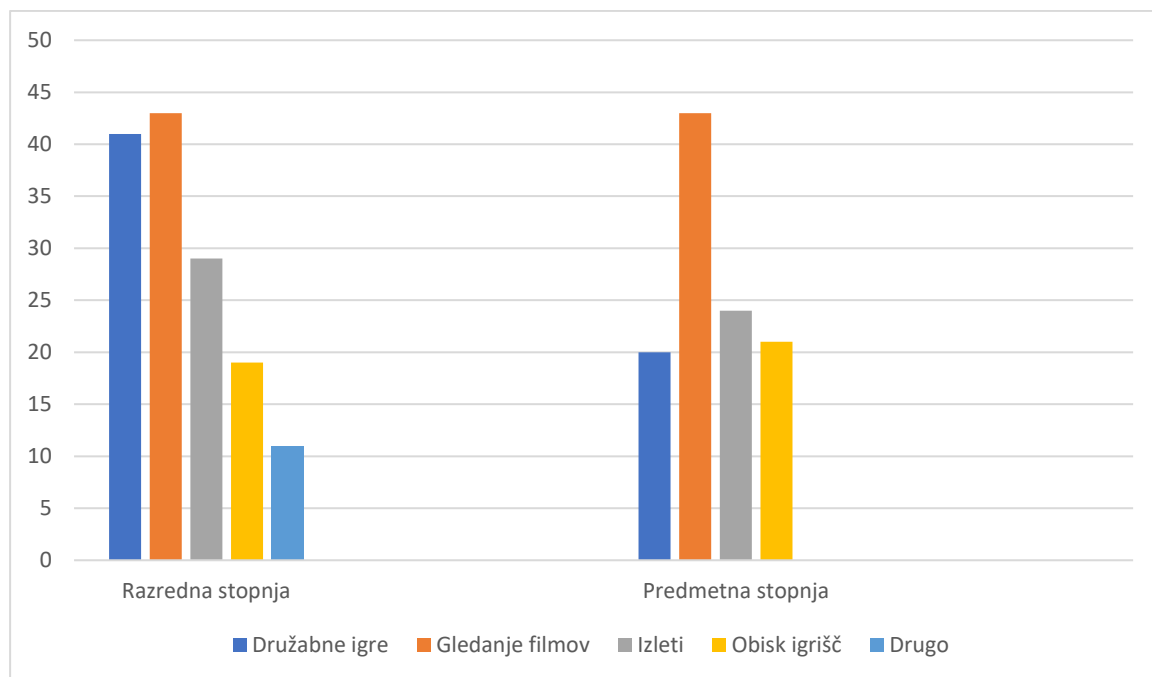
V grafikonu 7 vidimo, da ima največ učencev 4 opravila ali več, najmanj pa jih je z enim in dvema opraviloma.

Grafikon 8: Preživljanje časa z družino

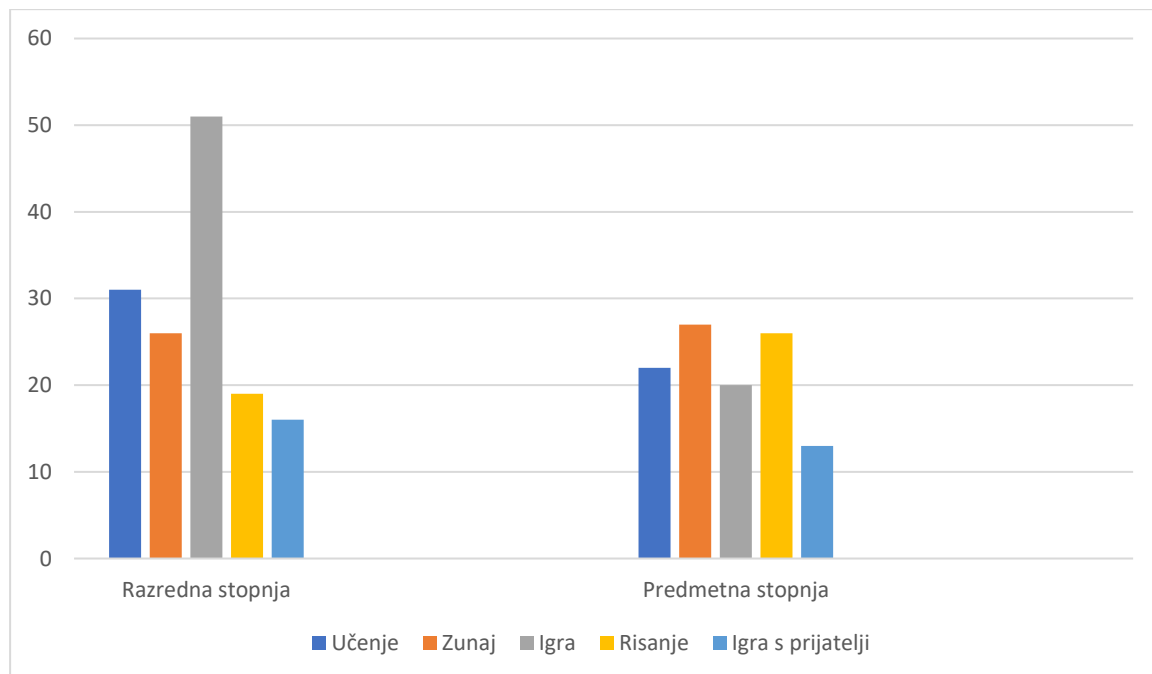
Grafikon 8 kaže, da skoraj vsi učenci razredne stopnje preživljajo čas z družino (96%). Pri predmetni stopnji pa 16% ne preživlja časa s svojo družino.

Grafikon 9: Dejavnosti z družino

Iz grafikona 9 vidimo, da družine večino preživljajo skupni čas z gledanjem filmov. Pri razredni stopnji so pa bile poleg gledanja filmov pogosto izbrane tudi družabne igre.

Grafikon 10: Prosti čas

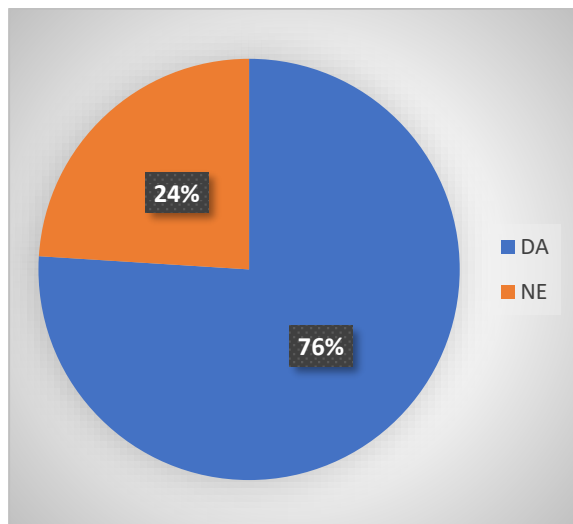

Iz grafikona 10 vidimo kaj učenci počnejo v prostem času. Velik del učencev razredne stopnje se igra z igračkami, učenci predmetne stopnje pa tudi v prostem času največ delajo za šolo.

7.2 Rezultati anketnega vprašalnika staršev

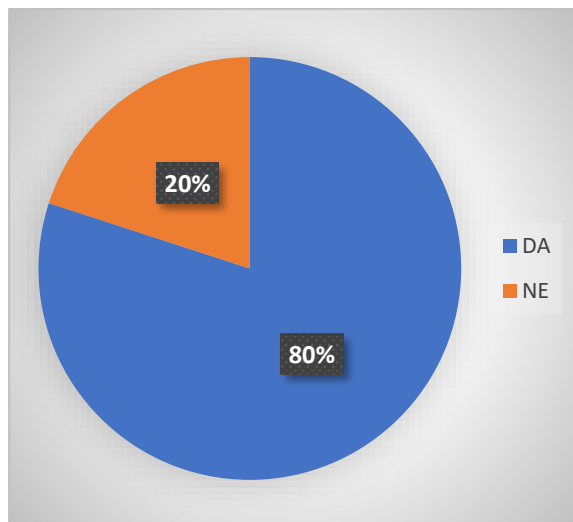
Anketne vprašalnike za starše sva napisali na podlagi anketnega vprašalnika otrok. Rezultati temeljijo iz podatkov za učence iz celotne šole.

Grafikon 1: Imetje telefona

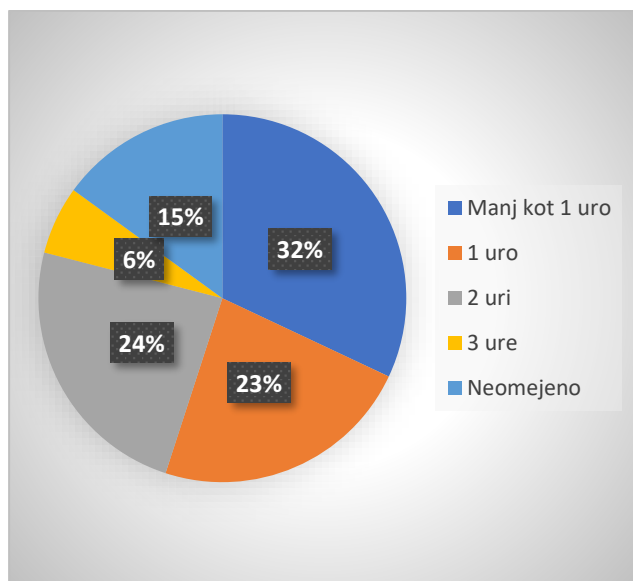
Iz grafikona 1 je razvidno, da ima večina (76%) otrok na šoli telefon.

Grafikon 2: Vpliv telefona na učence

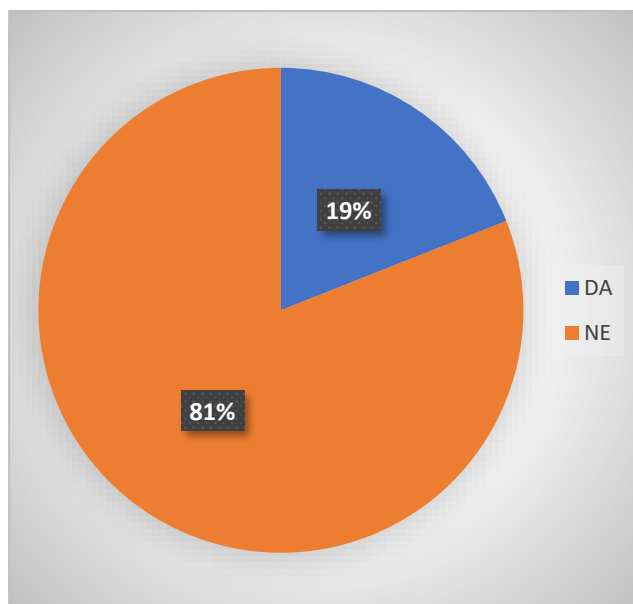
Iz grafikona 2 vidimo, da večina (80%) staršev meni, da telefoni vplivajo na počutje in odnos učencev.

Grafikon 3: Čas uporabe

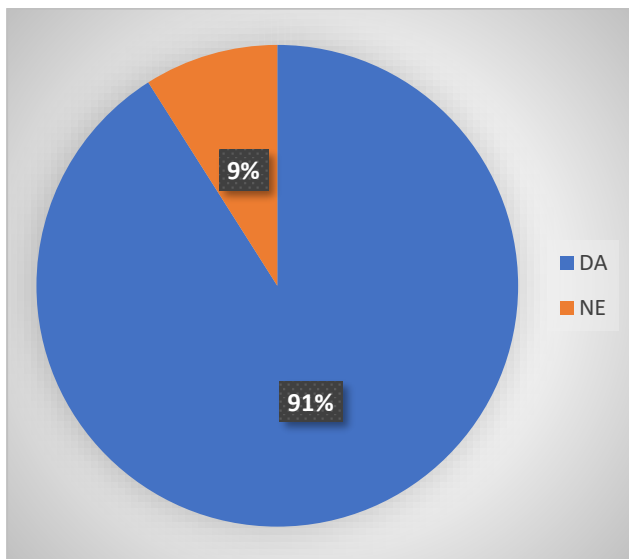
Iz grafikona 3 vidimo, da imajo učenci največ na voljo telefon v času od manj kot 1 uro (32%) do 2 ur (24%).

Grafikon 4: Pomembnost znamke

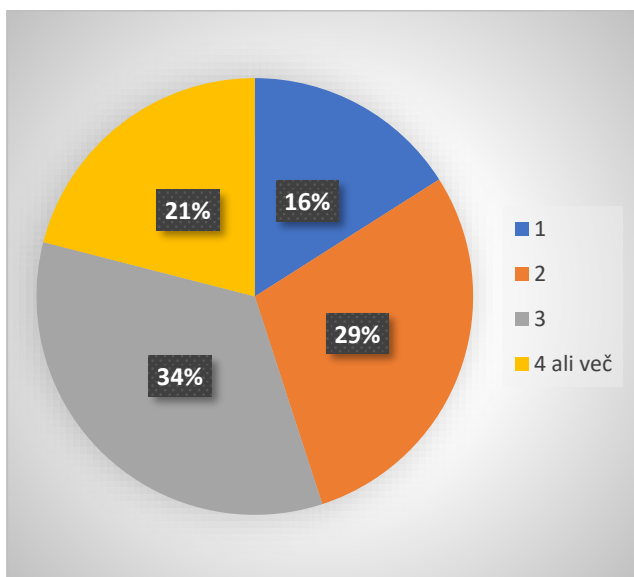
Iz grafikona 4 je razvidno, da večino (81%) staršev meni, da je njihovim otrokom vseeno katero znamko telefona imajo.

Grafikon 5: Pomoč pri opravih

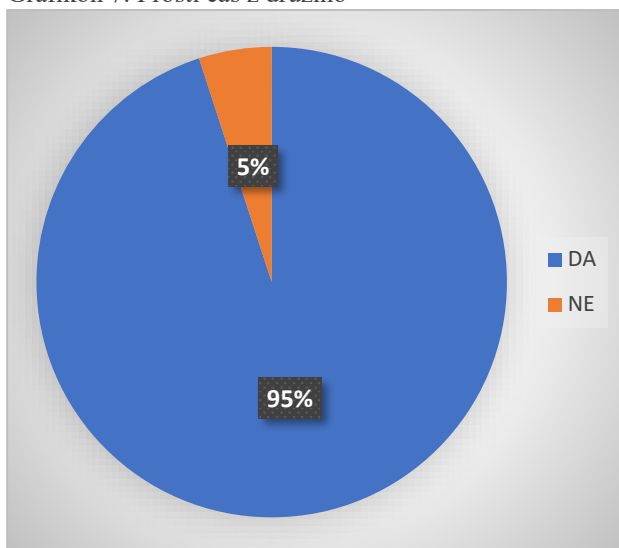
Iz grafikona 5 se vidi, da imajo skoraj vsi učenci (91%) doma hišna opravila.

Grafikon 6: Število opravih

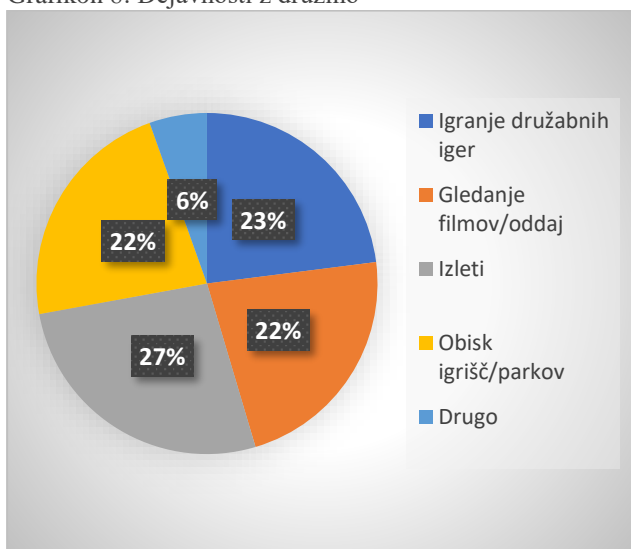
Iz grafikona 6 je razvidno, da ima največ učencev naše šole 3 hišna opravila (34%) in 2 hišni opravili (29%).

Grafikon 7: Prosti čas z družino

Iz grafikona 7 je razvidno, da skoraj vsi učenci (95%) preživljajo čas z družino.

Grafikon 8: Dejavnosti z družino

Iz grafikona 8 je razvidno, da so najbolj pogosta dejavnost izleti (27%), ki jim sledijo obiski igrišč/parkov (22%), igranje družabnih iger (23%) in gledanje filmov/oddaj (22%), 6% je pa pod drugo navedlo kolesarjenje, sprehodi, šport in delo na vrtu.

7.3 Rezultati intervjuva z učenci od 1. do 3. razreda

PRVI RAZRED

1. Ali ima kdo telefon?

DA (15 učencev).

2. Pri katerem letu ste ga dobili?

5, 6 in 4 letu.

3. Koliko časa na dan lahko uporabljaš telefon?

1 uro.

4. Ali doma staršem pomagaš pri domačih opravilih?

DA (vsi).

5. Koliko domačih opravil imaš?

1 do 2 opravili.

6. Ali z družino velikokrat skupaj preživljate prosti čas?

DA (vsi).

7. Kako preživljate skupni čas?

Gledanje risank, obisk igrišč in parkov.

8. Kaj počneš v prostem času, ko nisi na telefonu?

Igra z igračkami, družabne igre, obisk igrišč.

DRUGI RAZRED

1. Ali imaš telefon?

DA (15 učencev).

2. Pri katerem letu si ga dobil?

Med 4 in 7 letom.

3. Koliko časa na dan lahko uporabljaš telefon?

Neomejeno (večina).

4. Ali doma pomagaš staršem pri domačih opravilih?

DA (vsi).

5. Koliko domačih opravil imaš?

2 do 3 opravila.

6. Ali z družino velikokrat skupaj preživljate prosti čas?

DA (vsi).

7. Kako preživljate skupni čas?

Igranje družabnih iger, gledanje risank, obisk igrišč.

8. Kaj počneš v prostem času, ko nisi na telefonu?

Obisk igrišč, igra z igračami, risanje.

TRETJI RAZRED

1. Ali imaš telefon?

DA (24 učencev).

2. Pri katerem letu si ga dobil?

Med 6 in 8 letom.

3. Koliko časa na dan lahko uporabljaš telefon?

1 do 2 uri na dan.

4. Ali doma staršem pomagaš pri domačih opravilih?

DA (vsi).

5. Koliko domačih opravil imaš?

2 do 3 opravila.

6. Ali z družino velikokrat skupaj preživljate prosti čas?

DA (vsi).

7. Kako preživljate skupni čas?

Igranja družabnih iger, gledanje filmov, izleti, obisk igrišč.

8. Kaj počneš v prostem času, ko nisi na telefonu?

Risanje, igra z igračami, treningi, obisk igrišč.

8 INTERPRETACIJA REZULTATOV

Z najino raziskovalno nalogo in pomočjo anketnih vprašalnikov za učence in starše ter pogovornih uric (intervjuva) z najmlajšimi na šoli sva želeli ugotoviti, koliko otrok ima telefon ter s tem nadaljevati vprašanje s podvprašanji kot sta: koliko časa ga že ima in koliko časa na dan ga lahko uporablja. Zanimalo naju je tudi ali otroci doma staršem pomagajo pri domačih opravilih in s tem tudi koliko jih imajo ter kaj počnejo v prostem času, ko ne uporabljajo telefonov in elektronskih naprav. Želeli sva izvedeti ali se bodo pojavile kakšne bistvene razlike med razredno in predmetno stopnjo.

V prvi hipotezi sva predvidevali, da so učenci na naši šoli veliko na telefonih, ker je dan danes vedno več elektronike, ki nas spremlja praktično vsepovsod, kar potrjujejo tudi druge raziskave npr. Park in drugi, 2013; Kranjc, 2004; Bovil in Livingstone, 2001, ki govorijo o tem, kako so telefoni in druge elektronske naprave že praktično vsepovsod kamor gremo. Če so otroci veliko na telefonih meniva, da jih večina izgubi stik z realnim svetom in imajo zaradi tega tudi več učnih težav in težav v odnosih. S tem lahko najino prvo hipotezo delno potrdiva, saj ima večina učencev predmetne stopnje neomejen dostop do telefona, razredna pa ima v večini na telefonu omejen dostop na 1 uro.

V najini drugi hipotezi sva zapisali, da je učencem predmetne stopnje pomembna znamka telefona, učencem razredne stopnje pa ne. Za to hipotezo sva se odločili, saj vedno znova povsod poslušava pogovore kot so: »Starši mi bodo kupili nov iPhone 14«, »Glej moj nov telefon!« ..., ter zaradi prebranih raziskav na podobno temo npr. Kranjc, 2004. Hipotezo lahko le delno potrdiva saj je po opravljenih anketnih vprašalnikih na razredni stopnji večina odgovorilo na vprašanje »Ali ti je pomembno, kakšno znamko telefona imaš?« z NE. Na

predmetni stopnji, kjer sva pričakovali, da bo učencem pomembna znamka telefona, pa je večina učencev na vprašanje odgovorilo z NE, kar naju je tudi zelo presenetilo.

Najina tretja hipoteza je govorila o tem, da so učenci razredne stopnje manj časa na telefonih, kot učenci predmetne stopnje. Tako sva predvidevali zaradi poznavanj današnje generacije in znanja o tem, kako se je veliko otrok polenilo s tem, da so bili veliko na elektronskih napravah, kot so za fante na primer računalnik, na katerih preživijo veliko časa z igranjem internetnih iger. Na drugi strani pa punce, ki spremljajo svoje »idole« in gledajo videe o ličenju, saj so zaradi interneta nastale slabe samopodobe in so zato začele prikrivati njihov pravi jaz. Podobno je ugotovila tudi Kranjc, 2004. To hipotezo lahko potrdiva saj je iz grafikonov razvidno, da je večina razredne stopnje na telefonu le 1 uro in le majhen delež, ki imajo neomejen dostop do telefona. Predmetna stopnja pa ima v večini do telefona neomejen dostop, kar pomeni, da na telefonu preživljajo veliko časa.

V najini četrti hipotezi sva zapisali, da imajo učenci razredne stopnje manj domačih opravil, kot učenci predmetne stopnje. Do tega mišljenja sva prišli zato, ker so na razredni stopnji otroci vseeno majhni in po najinem mnenju niso zmožni pomagati pri veliko opravilih. Učenci na predmetni stopnji so pa že starejši in sposobni narediti več težjih in fizično napornih del, ter tudi bolj odgovorni. To hipotezo lahko zavrževa saj imajo glede na podatke iz grafikona 7, učenci predmetne in razredne stopnje približno enako število domačih opravil (4 ali več).

S peto hipotezo sva predpostavljali, da imajo vsi učenci predmetne stopnje mobilni telefon, kar sva predvidevali po tem, da so vsi najini sošolci in prijatelji vedno na telefonih in jih tudi imajo ter zaradi že narejenih raziskav na to temo npr. Kranjc, 2004. To hipotezo sva zavrgli, saj ima mobilni telefon na predmetni stopnji 99% učencev. Tega rezultata nisva pričakovali, saj imajo v večini vsi najini vrstniki mobilni telefon.

Najina šesta in zadnja hipoteza govori, da ima majhen delež učencev na razredni stopnji mobilni telefon. V to sva verjeli zaradi prepričanja, da so starši otrok še vedno ozaveščeni o tem, kdaj je najprimernejši čas za nakup mobilnega telefona za svojega otroka. In tudi zaradi prebiranja literatur Gold, 2015 in Kramli, 2020 zaradi katerih sva bili prepričani, da učenci na razredni stopnji še v večini nimajo telefonov. Vendar sva po opravljenih anketnih vprašalnikih in

pogovorih z učenci ugotovili, da jih ima telefon kar veliko, s čim lahko najino hipotezo zavrževa.

Sedma hipoteza temelji na tem, ali vsi učenci preživljajo čas s svojo družino. Predvidevali sva, da ja, že zaradi najinih izkušenj. Prebrali sva tudi veliko različnih raziskav npr. Ling, 2000; Ling in Haddon, 2008; Schratorje in Benpoulus, 2012, zaradi česar sva postavili hipotezo da vsi učenci preživljajo čas z svojo družino, katero lahko potrdiva.

V najini osmi hipotezi sva zapisali, da učenci preživljajo prosti čas z družino brez elektronskih naprav. To hipotezo lahko zavrževa, zaradi pogovorov in opravljenih anketnih vprašalnikov, hkrati sva tudi sami podvomili v najino hipotezo, ko sva začeli prebirati že napisane raziskave na tem področju npr. Ling in Haddon, 2008; Schratorje in Benpoulus, 2012.

Ugotovili sva, da je pri razredni stopnji vedno več uporabnikov mobilnih telefonov in, da so telefoni zaenkrat na učence razredne stopnje imeli pozitivni vpliv, saj doma pomagajo svojim staršem pri domačih opravilih celo več oz. imajo več hišnih opravil kot učenci predmetne stopnje (razlika je majhna, vendar vidna). Iz raziskave se tudi opazi, da učenci razredne stopnje preživljajo več časa s svojo družino, kot učenci predmetne stopnje, kar sva tudi pričakovali, glede na to, da je predmetna stopnja bolj odrasla in večinoma počnejo stvari samostojno. Med preživljanjem časa z družino je pri razredni stopnji prevladovalo gledanje filmov z družino, kar kaže, da učenci tudi med preživljanjem časa s starši uporabljajo tehnologijo. V primerjavi s predmetno stopnjo so učenci največ pisali o gledanju filmov s starši, vendar so priljubljene tudi družabne igre. V prostem času učenci na predmetni stopnji največ časa namenijo delu za šolo, otroci razredne stopnje pa se največ igrajo z igračami.

Rezultati so pokazali, da je pri otrocih prve triade vedno več uporabe telefona v zgodnjih letih. Do tega rezultata sva kritični, saj obstaja možnost, da otroci niso razumeli, kaj pomeni imeti svoj telefon. Zato sva mnenja, da bi v prihodnje pred izvedbo intervjuja in pogovornih uric z učenci prve triade izvedli delavnico na temo uporabe telefonov in jim razložile, kaj pomeni imeti svoj telefon.

Raziskovalno nalogo lahko tudi primerjava z raziskavo Bovil in Livingstone (2001), kjer sta raziskovalki ugotavljali o »sobni kulturi« kar naj bi pomenilo, da otroci dvajsetega stoletja vedno več časa preživljajo v svoji sobi domnevno na elektronskih napravah. Glede na to raziskavo so naši učenci predmetne stopnje največ zunaj, kar naj bi bila bolj redkost v njihovi raziskavi. Učenci razredne stopnje naše šole se pa raje igrajo z igračami, druga največja dejavnost pa so tudi dejavnosti zunaj. S čim želiva povedati, da so učenci naše šole še v dobrem stanju glede na ozaveščenost o uporabi mobilnih telefonov. Raziskovalno bi lahko nadgradili z anketami po drugih šolah ali spletnim anketnim vprašalnikom poslanim več šolam.

Kot nova raziskovalna vprašanja bi si lahko zastavili primerjavo odgovorov staršev in učencev. S primerjavo bi dobili vpogled v večjo realnost uporabe telefonov naših učencev in preživljanja časa z družino.

9 DRUŽBENA ODGOVORNOST

S to raziskovalno sva želeli ozavestiti učence in starše, glede uporabe elektronskih naprav in preživljanja časa z družino. Učenci so nama v velikem številu pomagali priti do vseh odgovorov na najina vprašanja ter seveda postavljene hipoteze. Meniva, da sva z anketnimi vprašalniki in pogovornimi uricami spodbudile učence k manjši uporabi telefona in povečanju preživljanja časa s svojo družino.

Misliva, da sva s svojo nalogo tudi pomagale učencem razumeti zdravo uporabo telefona in nezdravo, pretirano rabo, ki jim na dolgi rok lahko škodi. V kasnejših dneh sva opazili tudi, da so se učenci nehali toliko pogovarjati glede telefonov in elektronskih naprav oziroma iger.

Glede na najino raziskavo se nama zdi, da bi bilo potrebno imeti več takšnih delavnic za učence in starše na temo telefonov in drugih elektronskih naprav, še posebej glede časa uporabe telefona in primerne starosti otrok, ko otrok lahko dobi svoj prvi telefon. Na šoli smo organizirali dneve brez telefonov, kar je pomenilo, da so učenci ob prihodu v šolo svoj telefon oddali v škatlo pri ravnateljici in ga ob koncu dneva dobili nazaj. Za to dejanje so bili nagrajeni. Dneve brez telefonov bova v prihodnje predlagali tudi staršem in zanje pripravili nabor predlogov preživljanja prostega časa z otroki brez elektronskih naprav.

10 ZAKLJUČEK

Veliko ljudi se sploh ne zaveda kako zelo škodljiv je lahko pametni telefon. S svojo barvno paletto ekrana kviri oči in dokazano je, da so ljudje po uporabi telefona težje zaspali. Pa vendar je vseeno najbolj prodana tehnologija na svetu. Dati otroku telefon je, kot bi mu dali kokain, je le ena izmed ocen strokovnjakov, ki spremljajo družbena omrežja. Družbena omrežja in tehnološka podjetja nam omogočajo, da imamo svet dobesedno na dlani. Omrežja so zasnovana tako, da človeka zasvojijo s tem pa porabljajo njegov čas in pozornost. S sistemom neskončnega podrsavanja je omogočeno, da nimamo občutka za čas in s tem ne vemo kdaj je čas, da odložimo telefon. Uporaba aplikacij mobilnih omrežij je podobna igralnim avtomatom, kar je prav tako dejavnost, ki zasvaja. Ker ne vemo, koliko družbene potrditve nas čaka na telefonu v določeni aplikaciji, ga pogosto preverjamo. *»Gumb za všečkanje namreč vzgaja navado. Včasih nas ob odprtju čaka kakšno obvestilo, včasih ne. Privlači nas ravno to, da ne vemo, kakšno bo presenečenje. To se ne dogaja na zavestni ravni, ampak v starejšem delu možganov, ki uravnava motivirano vedenje. Gonilo takega vedenja je pa dopamin, ki je ključen za krog navade, motivacije in zasvojenosti. Dopamin možganom sporoči, da je to, kar smo naredili, presenetljivo prijetno, zato bi morali ponoviti.«* (Ramsey Brown). Leta 2017 je predsednik upravnega odbora Facebooka, Sean Parker priznal, da je že od samega začetka podjetje imelo namen zasvajati. Zavedali so se, da morajo svojim uporabnikom občasno dajati nekaj kar jih osrečuje in pripelje nazaj na aplikacijo. *»Izkoriščali smo šibko točko človeške psihe. Izumitelji smo to razumeli a smo to vseeno storili.«*, je še priznal. *»Če telefon na naš dopaminski sistem vpliva tako, kot se po našem mnenju dogaja pri kockanju, bi to pomenilo, da oboje povzroča enako zasvojenost kot mamila.«* (prof. Catharine Winstanley UBK – univerza Britanske Kolumbije). Največ učencev uporablja telefon za klic staršem, igranjem iger in socialnih omrežij. Žalostno je gledati, kako se svet spreminja iz realnosti v virtualnost. Ljudje bi morali biti seznanjeni z znaki, ki kažejo na prekomerno uporabo telefona in drugih tehnoloških naprav.

11 LITERATURA

- 1 Bhatt Chhavi R. , Benke R. , Smith L. C. , Redmayne M. , Dimitriadis C. , Dalecki A. , Macleod S. , Sim R. M. , Croft R. R. , Wolfe R. , Kaufman J. in Abramson J. M. , (2017). Use of mobile and cordless phone and change in cognitive function: a prospective cohort analysis of Australian primary school children. Environmental Health.
- 2 Bovil M. , Livingstone S. , (2001). Bedroom culture and the privatization of media use. LSE Research Online.
- 3 Carvalho J., Francisco R. ,P. Relvas A. , (2015). Family functioning and information and communication technologies. How do they relate? A literature review. Computers in Human Behavior, strani 99-108.
- 4 Fran, (2024). Slovarji inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. <https://fran.si/>
- 5 Fran, (2016). Slovarji inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. <https://www.fran.si/>
- 6 Gold J., (2015). Priročnik za spodbujanje odnosa do tehnologije od rojstva do najstniških let. Prevod: Trobentar B. . Založba: Didakta.
- 7 Gostiša Nataša, (2021). Letos od 6. do 8. februarja potekajo svetovni dnevi brez pametnega telefona. <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/9355> . RS Statistični urad.
- 8 H. Toke C., (2009). Connected presence in disturbed family. New media & Society. Strani 433-451. Aalborg University, Danska.
- 9 Kramli M., (2020). Oddaja Dobro jutro, (8.1.2020), RTV Slovenija. <https://365.rtvlo.si/arhiv/dobro-jutro/174663325?fbclid=IwAR2q6IDKzmkSly2Ci1Erd4O0HBVxT3QH26OfEKMikKns9>
- 10 Kranjc Ana, 2004. Bi radi imeli znanje vedno pri roki? Mobilno izobraževanje kot odziv na hitro rast potreb po znanju. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- 11 Lenhart A. , Maden M. , Macgill Rankin A. in Smith A. , 2007. Teens and social media. The use of social media gains greater foothold in their life as they embrace the conversational nature of interactive online media. Pew Internet&American Life Project. Washington, ZDA,
- 12 Livingstone S. in Bovil M. , 2001. Children and Their Changing Media Environment: A European Comparative Study. Urednici: Sonia Livingstone in Moira Bovil. New York: Media Education.
- 13 Mandianou M. in Miller D. , 2011. Mobile phone parenting: Reconfiguring relationships between Filipina migrant mothers and their left-behind children. New Media & Society. London.
- 14 Noller P. in Baggi S., (1985). Parent-adolescent communication. Journal of Adolescence 8. Strani 125-144. London.
- 15 Park N., Kim Y. C., Shon H. Y. in Shim H., (2013). Factors influencing smartphone use and dependence in South Korea. Computers i Human Behavior. Strani 1763.1770.
- 16 Rich L., (2000). Mediated communication in the maintenance of social relations. Urednika: Andy Sloane in Felix Van Rijn. London: Sage.

- 17 Rich L. in Haddon L., (2008). Children, Youth and the Mobile phone. V. Children, media and culture. Urednici: Kirsten Drotner in Sonia Livingstone. Strani 136-151. London: Sage.
- 18 Schratorje R. in Benpoulus P., (2012). Intra-family messaging with Family circles. Connecting Families. Urednici: carman Neudtaedter, Steve Harrison in Abigail sellen. Strani: 59-76. London: Springer.
- 19 Tadpatrikar A., Kurma Sharma M., Viswanah S. S., (2021). Influence of tehnology usage on family communication pattern and functioning: A systematic rewiew. PubMed.
- 20 Torres I., 2024. <https://lifestyle.fit/>. Španija
- 21 Twenge J.M., (2017). Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy – and completely unprepared for adulthood. Wiley online library: New York.
- 22 Zepan S., (2017). Mobilne naprave in otroci: komunikacijski vzorci družin v povezavi z rabami ter regulacijami mobilnega telefona. Magistrsko delo: Ljubljana.
- 23 Weatherall A. in Ramsay A., (2006). New communication tehnologies and family life. Blue Skies Research.

12 PRILOGE

Anketni vprašalnik za starše :

Pozdravljeni! Sva učenci 8. razredov in delava raziskovalno nalogo na temo vpliva uporabe telefona na otroke in družino. Prosiva, da odgovorite na naslednja vprašanja. Anketni vprašalnik je anonimen. Za odgovore se vam zahvaljujema.

Q1

Starost vašega otroka:

Q2

Ali ima vaš otrok telefon?

DA

NE

Q3

Pri katerem letu je dobil telefon?

Q4

Se vam zdi, da ima uporaba telefona slab vpliv na vedenje in počutje vašega otroka?

Q5

Koliko časa na dan lahko vaš otrok uporablja telefon?

manj kot 1 uro

1 uro

2 uri

3 ure

nima omejitev

Q6

Ali je vašemu otroku pomembno, katero znamko telefona ima?

DA

NE

Q7

Ali vaš otrok pomaga pri domačih opravilih?

DA

NE

Q8

Če ste odgovorili na prejšnje vprašanje z DA, koliko domačih opravil ima?

1

2

3

4 ali več

Q9

Ali kot družina velikokrat skupaj preživljate prosti čas?

DA

NE

Q10

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, v kakšnih oblikah skupaj preživljate prosti čas?

Možnih je več odgovorov

Igranje družabnih iger

Gledanje filmov/oddaj

Izleti

Obisk igrišč/parkov

Drugo

Zahvaljujete se vam za odgovore

Anketni vprašalnik za učence:

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni! Sva učenki 8. razreda in delava raziskovalno nalogo na temo vpliva telefona na otrokovo učenje in medosebne odnose. Prosiva za iskrenost med izpolnjevanjem anketnega vprašalnika. Anketa je anonimna.

Razred: _____

1. Ali imaš telefon?

DA

NE

2. Pri katerem letu si dobil telefon? _____

3. Se ti zdi, da ima uporaba telefona slab vpliv na tvoje vedenje in razpoloženje?

DA

NE

4. Koliko časa na dan lahko uporabljaš telefon?

a. Manj kot 1 uro

b. 1 uro

c. 2 uri

d. 3 ure

e. Nimam omejitev

5. Ali ti je pomembno, kakšno znamko telefona imaš?

DA

NE

6. Ali doma staršem pomagaš pri domačih opravilih?

DA

NE

7. Če si pri prejšnjem vprašanju odgovoril/a z DA, koliko domačih opravil imaš?

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 4 ali več

8. Ali kot družina velikokrat skupaj preživljate prosti čas?

DA

NE

9. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril/a z DA, v kakšnih oblikah skupaj preživljate prosti čas?

Igranje družabnih iger

Gledanje filmov/oddaj

Izleti

Obisk igrišč/parkov

Drugo: _____

10. Zapiši, kako preživljaš čas brez telefona in, kaj počneš, ko nisi na telefonu?

Vprašanja uporabljena v intervjuju:

1 Ali imaš telefon?

2 Če ga imaš kdaj si ga dobil? (se navezuje na prejšnje vprašanje)

3 Koliko časa na dan ga (telefon) lahko uporabljaš?

4 Ali pomagaš doma staršem pri opravilih?

5 Če da koliko jih imaš? (se navezuje na prejšnje vprašanje)

6 Ali preživljaš čas z svojo družino v prostem času? Če da kaj počnete?

7 Kaj počneš v svojem prostem času ko ne uporabljaš elektronskih naprav?